

Cuprins

Considerații introductive.....	XI
Partea I. Contractul de donație	1
Capitolul I. Istorie. Definiție. Caractere juridice	3
§1. Privire istorică rezumativă	3
§2. Definiția contractului de donație	8
§3. Caracterele juridice ale contractului de donație.....	9
§4. Interpretarea contractului de donație.....	19
Capitolul al II-lea. Condițiile de validitate specifice contractului de donație	20
§1. Capacitatea părților de a contracta.....	20
1.1. Incapacitățile de a dispune prin donație.....	20
1.2. Incapacitățile de a primi prin donație	22
§2. Consimțământul părților	27
§3. Obiectul contractului de donație.....	29
§4. Condițiile de formă ale donației	30
§5. Interdicția de a dispune prin substituții fideicomisare.....	33
§6. Interdicția ca donația să cuprindă condiții incompatibile cu principiul irevocabilității donațiilor.....	34
§7. Valabilitatea clauzei de reîntoarcere convențională a bunului donat.....	35
§8. Donații exceptate de la regula formei autentice.....	36
8.1. Darurile manuale.....	36
8.2. Donația indirectă.....	38
8.3. Donația simulată	41
§9. Unele cerințe speciale pentru validitatea contractului de donație.....	43
Capitolul al III-lea. Irevocabilitatea donațiilor	45
§1. Clauze compatibile cu principiul irevocabilității donațiilor	45
§2. Excepții de la principiul irevocabilității donațiilor	46
2.1. Donațiile revocabile	46

2.2. Cauzele de revocare a donațiilor	52
2.2.1. Revocarea donației pentru neîndeplinirea sarcinilor	52
2.2.2. Revocarea donației pentru ingratitude.....	54
2.2.3. Revocarea donației pentru nașterea de copii, survenită ulterior donației	56
Capitolul al IV-lea. Efectele contractului de donație.....	59
§1. Obligațiile donatorului.....	60
§2. Obligațiile donatarului	62
§3. Efectele donației față de terți.....	64
Partea a II-a. Testamentul	67
Capitolul I Noțiuni generale despre moștenire.....	69
§1. Prezentare generală.....	69
§2. Aspecte istorice	73
§3. Elemente de drept comparat.....	81
3.1. Regatul Olandei	82
3.2. Germania	83
3.3. Italia	84
3.4. Republica Moldova	85
3.5. Canada – Quebec	86
Capitolul al II-lea. Definiția, caracterele juridice și cuprinsul testamentului.....	88
§1. Definiție	88
§2. Caracterele juridice.....	89
§3. Cuprinsul testamentului	93
3.1. Legatul	94
3.2. Revocarea și caducitatea legatului	98
3.3. Legatul conjunctiv și dreptul de acrescământ	104
3.4. Dezmoștenirea	105
3.5. Considerații concluzive	106
Capitolul al III-lea. Condițiile de valabilitate a testamentului.....	110
§1. Condițiile de fond.....	110
1.1. Capacitatea	110
1.2. Voința testatorului.....	111

1.3. Cauza actului juridic	112
§2. Condiții de formă.....	112
§3. Reguli de formă comune tuturor testamentelor	113
3.1. Forma scrisă.....	113
3.2. Obligativitatea testamentului separat. Oprirea testamentului conjunctiv.....	114
3.3. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă cerute pentru orice fel de testament.....	115
Capitolul al IV-lea. Diferite feluri de testamente	116
§1. Chestiuni introductive.....	116
§2. Testamentul olograf.....	117
§3. Testamentul autentic.....	126
§4. Testamentele privilegiate	138
4.1. Testamentul militarilor	138
4.2. Testamentul făcut în timp de boală contagioasă	139
4.3. Testamentul maritim	140
4.4. Reguli comune testamentelor privilegiate	141
§5. Alte forme de testamente	142
5.1. Depunerile la alte instituții bancare.....	145
5.2. Testamentul făcut de un cetățean român în străinătate.....	145
Capitolul al V-lea. Execuțiunea testamentară.....	148
Capitolul al VI-lea. Dreptul de opțiune succesorală.....	156
§1. Unele precizări prealabile	156
§2. Condițiile de valabilitate a actului de opțiune succesorală	164
§3. Termenul de opțiune succesorală.....	167
§4. Acceptarea pură și simplă a moștenirii	173
4.1. Acceptarea pură și simplă voluntară a moștenirii.....	174
4.2. Acceptarea pură și simplă forțată a moștenirii.....	177
4.3. Efectele acceptării pure și simple a moștenirii.....	180
§5. Acceptarea moștenirii sub beneficiu de inventar	182
§6. Renunțarea la moștenire.....	193
Capitolul al VII-lea. Evidența centralizată a dispozițiilor testamentare.....	198

Partea a III-a. Reducțiunea donațiilor	203
Capitolul I. Aspecte introductive	205
Capitolul al II-lea. Donația și rezerva succesorală	213
Capitolul al III-lea. Raportul donațiilor	228
§1. Noțiuni generale	228
§2. Condițiile obligației legale de raport.....	231
§3. Subiecții raportului	235
§4. Donațiile supuse raportului	238
§5. Donații exceptate de la raport.....	244
§6. Moduri de efectuare a raportului donațiilor.....	247
Capitolul al IV-lea. Imputarea donațiilor și cumulul rezervei cu cotitatea disponibilă	257
Capitolul al V-lea. Corelația dintre raport, reducere și împărțea moștenirii	261
Capitolul al VI-lea. Modalitățile procedurale de realizare a raportului donațiilor	263
Partea a IV-a. Donația ca modalitate de realizare a partajului de ascendent	267
Capitolul I. Noțiunea și utilitatea donației-împărțea.....	269
Capitolul al II-lea. Condițiile de formă pentru valabilitatea partajului de ascendent	271
§1. Partaj de ascendent realizat prin donație autentică	271
§2. Partajul de ascendent – donație realizată prin dar manual.....	274
§3. Donația-partaj conjunctivă.....	275
§4. Efectele partajului de ascendent realizat prin donație	275
§5. Cauze de ineficacitate ale donației-împărțea	277
Bibliografie	281
Index.....	285

Considerații introductive

Alăturarea pe frontispiciul lucrării a două instituții cu regim juridic în bună măsură diferit face utilă o explicație prealabilă, chiar succintă.

Apropierea acestor două instituții o face chiar legiuitorul, după modelul Codului civil francez, reglementând contractul de donație nu alături de celelalte contracte, ci împreună cu testamentul, în Titlul II al Cărții a III-a, intitulat „Despre donații între vii și despre testamente”.

Rațiunea cuprinderii donației și testamentului sub cupola reglementării împreună în titlul amintit ne este dezvăluită, în bună măsură, de către primul articol al acestui titlu, respectiv art. 800: „Nimeni nu va putea dispune de avutul său, cu titlu gratuit, decât cu formele prescrise de lege pentru donațiuni între vii sau prin testament”. Deci, posibilitatea persoanelor de a dispune de propriul patrimoniu prin acte cu titlu gratuit, adică fără a aștepta un echivalent, nu poate avea loc decât în „haina juridică” a donației sau a testamentului.

Ceea ce este **comun acestor două instituții** este faptul că reprezintă acte de gratificare, indiferent de faptul dacă gratificarea își produce efectele în timpul vieții gratificatorului sau după moartea lui.

Donația și testamentul au fost deci „apropiate” de legiuitor datorită elementului pe care îl au în comun și care le conferă o fizionomie aparte, și anume faptul că se nasc din dorința dispunătorului de a se lipsi de o parte din bunurile sale – sau de întreg patrimoniul, în cazul testamentului –, cu efect imediat în timpul vieții sale sau cu efect după moartea sa, fără a pretinde în schimb un echivalent. Cu alte cuvinte, elementul structural comun ambelor instituții este **intenția dispunătorului de a gratifica alte persoane**.

Dar acest element prezent în structura ambelor instituții se configurează în mod deosebit în cazul fiecăreia și le imprimă **trăsături care le separă**. Așa se face că, după indicarea acestor două instituții ca fiind singurele modalități de realizare a actelor juridice cu titlu gratuit, Codul civil le reglementează în mod separat. Astfel, în art. 801 se prevede că „Donațiunea este un act de liberalitate prin care donatorele dă irevocabil un lucru donatorului care-l primește”, iar în

art. 802 se stipulează că „Testamentul este un act revocabil, prin care testatorul dispune, pentru timpul încetării sale din viață, de tot sau parte din avutul său”.

Dacă în primul Capitol al Titlului II, după primul articol (art. 800), care face vizibilă legătura dintre donații și testament, prin articolele următoare se reliefează deosebirea dintre aceste două instituții, la fel se petrece și în Capitolul II, care are titlul „Despre capacitatea de a dispune sau de a primi prin donațiune între vii sau prin testamen^t”, unde majoritatea reglementărilor se referă diferit la aceste două instituții. Separarea reglementării lor devine clară în articolele următoare din cod. Este vorba deci de **două instituții cu regim juridic diferit** și, ca urmare, le vom trata succesiv în primele două părți ale lucrării.

Dincolo de intenția de gratificare prezentă atât la donator, cât și la testator, cele două instituții „se întâlnesc” și sub alte aspecte.

Așa cum se exprima un distins autor francez, spre deosebire de vânzare sau schimb, donația nu trece în umbra trecutului pentru totdeauna, ea poate presupune, mai devreme sau mai târziu, o „întâlnire inevitabilă”¹. Desigur, autorul amintit are în vedere situațiile în care donatorul, prin gratificările sale, își diminuează în asemenea măsură patrimoniul, încât afectează rezerva la care aceste donații devin revocabile, bunurile donate fiind readuse la masa succesorală. Despre aceste interferențe ale donației cu testamentul, respectiv cu dreptul succesoral, implicit despre împărțeala de ascendent, vom trata în cea de-a treia parte a lucrării noastre.

¹ *M. Grimaldi*, Droit civil. Les libéralités. Partages d'ascendants, Ed. Litec, Paris, 2000, p. 200.